HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שלא בפניו צריך למימר ליה לך חזק וקני בעי רב מתנה היאך אמר שמואל מאי תבעי ליה לאבא [א]השתא ומה מכר דקא יהיב ליה זוזי אי א"ל לך חזק וקני אין אי לא לא מתנה לא כל שכן ורב סבר (א)מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב וכמה כל שהוא כדשמואל דאמר שמואל [ב]גדר גדר והשלימו לעשרה [ג]ופרץ פרצה כדי שיכנס ויצא בה הרי זו חזקה האי גדר היכי דמי אילימא דמעיקרא לא הוו סלקי לה והשתא נמי לא סלקי לה מאי עבד ואלא דמעיקרא הוו סלקי לה והשתא לא סלקי לה טובא עבד לא צריכא [ד]דמעיקרא הוו סלקי לה ברווחא והשתא קא סלקי לה בדוחקא האי פרצה ה"ד אילימא דמעיקרא הוו עיילי בה והשתא נמי עיילי בה מאי עבד ואלא דמעיקרא לא הוו עיילי בה והשתא קא עיילי בה טובא עבד לא צריכא [ה]דמעיקרא הוו עיילי בה בדוחקא והשתא עיילי בה ברווחא אסי א"ר יוחנן נתן צרור והועיל נטל צרור והועיל ה"ז חזקה מאי נתן ומאי נטל אילימא נתן צרור וסכר מיא מינה נטל צרור ואפיק מיא מינה האי [ו]מבריח ארי מנכסי חברו הוא אלא [ז]נתן צרור דצמד (א) לה מיא נטל צרור וארווח לה מיא ואמר רב אסי א"ר יוחנן [ח]שתי שדות ומצר אחד ביניהן החזיק באחת מהן לקנותה קנאה

לקנות

שלא בפניו צ"ל כו'. אם בא להחזיק שלא בפניו דמוכר כגון בעיר אחרת או אפי' באותה העיר שלא מדעתו של מוכר לא הויא חזקה אלא א"כ א"ל מוכר ללוקח לך חזק וקני ואפי' אם נתן לו מעות לא קני במעות כגון בעיר שכותבין שטר דאין הכסף מועיל עד שיחזיק או עד שיכתוב השטר כדאמרי' בפ"ק דקדושין (דף כו.) עלה דהך משנה נכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף כו' אמר רב ל"ש אלא במקום שאין כותבין את השטר אבל במקום שכותבין את השטר לא קנה עד שיכתוב לו את השטר ואי פריש שפירש בכסף אקנה קנין גמור בלא חזקה ושטר אבל מסתמא לא קני במעות עד דמחזיק: **בעי רב.** הך ברייתא הוה שמיעא ליה דקתני בפניו אבל שלא בפניו לא הויא חזקה עד דא"ל בהדיא לך חזק וקני וקמבעיא ליה מי לימא דבמכירה איירי אבל במתנה מכיון שאמר לו (ב) נותנני לו קרקע זו והלך והחזיק שלא בפניו הויא חזקה ואע"ג דלא א"ל לך חזק וקני וכדמפרש טעמא לקמיה דנותן בעין יפה נותן או דלמא לא שנא: **מאי תיבעי ליה לאבא.** במתנה טפי ממכר ק"ו הוא דלא קני עד דא"ל לך חזק וקני: **ומה מכר דקיהיב ליה זוזי.** לוקח למוכר היום ולמחר לאחר שיחזיק שהרי ע"מ כן הוא מחזיק כדי לפרוע דמים למוכר דמוכר לא מפסיד כיון ג) דקבל כל הדמים א"נ יהיב ליה (ג) מקמי דמחזיק זוזי לא קנה כדפרישית לעיל וכגון במקום שכותבין את השטר כדתניא בקדושין (דף כז.) מכר לו י' שדות בי' מדינות כיון שהחזיק בשדה אחת קנה כולן מה שאין בשניהן בד"א שנתן לו דמי כולן כו' אלמא אחר נתינת דמים בעינן חזקה ואפ"ה אי א"ל מוכר ללוקח לך חזק וקני הוי חזקה ואי לא לא: **מתנה.** דאין לו כי אם חסרון ממונו לא כל שכן דצריך למימר ליה לך חזק וקני ולא ליהוי חזקה עד דא"ל דדלמא לכשירצה להחזיק כבר חזר בו ממתנתו: **ורב.** דקבעי לה סבר איכא למימר מאן דיהב מתנה בעין יפה יהיב שמחמת חיבה נתן לו והלכך ניחא ליה שילך ויחזיק ואיכא למימר דכמאן דא"ל דמי והלכך מספקא ליה. ושמואל נמי דפשיטא ליה ס"ל היכא אמרינן בעין יפה נותן ה"מ כגון לאחר שהחזיק ונתקיימה המתנה הוא דאמרינן בעין יפה נותן לו מכל וכל שלא שייר לעצמו במתנה זו (ד) דאמרן לעיל [נא:] המוכר שדהו לאשתו קנתה והבעל אוכל פירות במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות אבל כל זמן דמספקא לן אי גמר להקנות המתנה או לא מספק אין לנו לומר שנתן את שלו במתנה עד דמפרש ואומר לך חזק וקני: **דאמר שמואל** (ה) **גדר גדר.** שהיה בנוי פחות מי' והשלימו לעשרה לפי שלא יוכלו לעלות עליו וליכנס בשדה: **פרץ פרצה.** הרחיב הפרצה: **דמעיקרא.** כשהיה פחות מי' לא הוו סלקי לה אין יכולין לעלות עליו ליכנס בשדה כגון שהיה עשוי בשיפוע או היה בנוי על מקום מדרון: **והשתא נמי לא סלקי לה מאי קעביד.** ואמאי הוי חזקה דכל בנין בלא צורך לא הויא חזקה: **ואלא דמעיקרא הוו סלקי לה.** מיהא בדוחק והשתא שהשלימו לעשרה לא סלקי לה כלל טובא עביד ואין זה ראוי לקרות כל שהוא ואע"פ שבנין כל שהוא גדר: **והשתא סלקי לה בדוחקא.** והיינו כל שהוא דכל שהוא אהני דהא אכתי סלקי לה קצת. והאי דנקט שמואל והשלימו לעשרה לאו דוקא דה"ה לפחות מי' (והוא) דהשתא אהני להכי דסלקי בדוחקא ומעיקרא הוו סלקי לה ברווחא ואורחא דמילתא נקט דסתם השלימו לעשרה מעיקרא סלקי לה ברווחא והשתא סלקי לה בדוחקא: **והשתא קעיילי לה ברווחא.** דפורתא אהני. ולא בעי לתרוצי דמעיקרא לא עיילי לה בדוחק דטובא עבד דשוויה פתח. וגבי נעל כל שהוא נמי איכא לפרושי כה"ג שסתם פתח סתימה כל שהוא דמעיקרא עיילי לה ברווחא והשתא עיילי לה בדוחקא א"נ שקבע מנעול בדלת לנעול בו דהיינו בנין אבל סגר את הדלת ונעל במפתח בנכסי הגר אינה חזקה דאין זה אלא עושה מלוה לשמור בית חבירו ומבריח ארי מנכסי חבירו הוא כדלקמן בשמעתין. ואע"ג דגבי שכירות בתים אמרי' בפסחים (דף ד.) משמסר לו מפתחות הוי בחזקת שוכר וה"ה לגבי לקנותו ה"מ במוכר ומשכיר לחבירו אבל בנכסי הגר מי מסר לו מפתחות שיקנה הלכך צריך בנין כל שהוא: **נתן לצור.** בחור שבגדר השדה. וכולה שמעתי' אנכסי הגר קאי וה"ה לקונה דבר מחבירו: **נטל לצור.** מן הגדר ועשה בו נקב: **ה"ז חזקה.** וכגון דמהני לשדה כדמפרש ואזיל: **מאי נתן כו'.** למאי אהני האי נתינה ונטילה דליהוי חזקה: **אילימא נתן לצור וסכר מיא.** ראה נהר שוטף ורוצה ליכנס דרך נקב ובא זה וסתם את הנקב בצרור וסכר את המים מן השדה שלא ישטפו את השדה: **ואפיק מינה מיא.** שנאספו לה מים בצד האחד ועשה נקב בצד השני כדי שיצאו לחוץ: **האי מבריח ארי וכו'.** הא למה זה דומה למשיב אבידה דכל ישראל מצווין להציל ממון חביריהם מן ההיזק ואין קרוי חזקה אלא דומיא דגדר ופרץ שעושה בו בנין או כל תיקון הצריך לו לשדה כגון משקה מים או זומר או זורע או חורש: **דצמד לה מיא.** כמו לצמיד פתיל (במדבר יט) ויצמדו לבעל פעור (תהלים קו). חיבר (ז) המים שבתוכו שלא יצאו לחוץ וזהו כמו משקה את השדה דומיא לחורש שמתקן את השדה ומייפו בהשקאה זו: **דפתח ליה מיא.** ע"י נטילת צרור נכנסו המים מן הנהר דרך חור שבכותל: **וא"ר אסי אר"י ב' שדות.** של גר הסמוכין זה לזה אלא שיש מצר אחד ביניהן: **החזיק באחת מהן.** כגון דרפק בה (ח) כדלקמן [נד.] ונתכוין לקנותה לבדה ולחברתה לא נתן לב לקנות קנאה לאותה שדה לבדה ואי לא הוה מצר בינתיים הוה קני את כולה מסתמא בחפירה כל שהוא:

לקנות

ה"מ במוכר ומשכיר לחבירו דאיכא דמסר ליה דליקני אבל בנכסי הגר מאן מסר ליה דליקני ואין נראה לר"י דבהדיא אמר בפרק הספרה (ב"ק דף נב. ושם ד"ה כיון) דלא קנה במסירת מפתח ולא מהני מסירת מפתח אלא שלא יצטרך לומר לו לך חזק וקני [א] ודוקא גבי בדיקת חמץ הוא דתלי במסירת מפתח דמי שמפתח בידו עליו לבדוק לפי שבידו ליכנס ולבדוק [ב] ומה שפי' נמי דלא קני בנעילת דלת לא משמע כן בגיטין בהזורק (דף עז: ושם) דקאמר תיזיל איהי ותיחוד ותפתח אלמא בנעילה לחודה קניא שלא היתה יכולה לעשות מנעול דבשבת היה ואפי' לאסור לקנות בשבת בשכ"מ שרי שלא תטרף דעתו עליו כדאמר לקמן ולא דמי נעילת דלת למבריח ארי דדוקא נתן צרור דסכר מינה מיא הוא דאמר בסמוך דהוי מבריח ארי אבל הכא שנועל בפני כל אדם ואין מניח אדם ליכנס [ג] מוכח מילתא שהבית הוא שלו וקני בנעילה לחוד [ד] וכן מוכח לקמן (דף נז.) גבי הא דתנן אלו דברים שיש להן חזקה ואלו דברים שאין להם חזקה ופריך בגמ' מ"ש רישא ומ"ש סיפא אמר עולא כל שאילו בנכסי הגר לא קנה כו' וקתני סיפא הכניס תרנגולין בתוך הבית ה"ז חזקה וקנה נמי בנכסי הגר וה"ט דהתם דקנה משום דמסתמא כשנתן שם תרנגולין נעל דלת לשמרן אלמא דקנה בנעילה אבל קשה לרשב"א דאמר לקמן הבונה פלטרין בנכסי הגר ובא אחר והעמיד להן דלתות קנה והתם איירי בנעל דאי לא נעל אמאי קנה הא לבני בעלמא הוא דאפיך כמו קמא שכל אדם יכול ליכנס כשלא נעל אלא ודאי בנעל איירי ומשמע דוקא שהעמיד דלתות אבל לא העמיד דלתות לא קנה בנעילה: **נעל** (לעיל) וגדר ופרץ כל שהוא. פ"ה דל"ג בפניו משום דבנכסי הגר לא שייך לפניו ואינה קשיא דאיכא למימר משום דנותן מתנה ואחין שחלקו נקט בפניו ומיהו ל"ג ליה דדייק בגמ' אברייתא דרב שרביא בפניו אין שלא בפניו לא ואמתני' ה"ל למידק ועוד דבעי רב במתנה היאך תפשוט ממתני' דאנותן מתנה קתני בפניו אי גרס לה: **אטו** (לעיל) **כל** הני לאו בני חזקה נינהו. פירוש דמשמע ליה בד"א במחזיק הוא דבעי ג"ש חזקה כלומר במידי דשייך חזקה אבל בנותן כו' מש"ה פריך אטו הני כגון נותן מתנה והאחין שחלקו לאו בני חזקת ג"ש נינהו: **אמר** שמואל ומאי תבעי ליה לאבא ומה מכר כו'. אע"ג דשמואל אית ליה ספ"ק דב"מ (דף טו.) דיפה כח מתנה מכח מכר לענין דלא טריף מיניה את השבח היינו אחר שכבר נתקיימה המתנה כדפ"ה: **האי** פרצה היכי דמי אילימא דמעיקרא לא עיילי בה והשתא נמי לא עיילי בה מאי עבד. נראה דל"ג (ט) דהיכי מצינן למימר השתא נמי לא עיילי הא כדי שיכנס ויצא בה קאמר לכך נראה כספרים דגרסינן דמעיקרא לא עיילי בה והשתא עיילי בה טובא עבד: **טובא** עבד. ואין זה כל שהוא אלא כו' ונעל נמי כל שהוא צריך ליישב כעין הני [ה]:

אותה

עין משפט נר מצוה

ריט א מיי' פ"א מהל' מכירה הל' ח סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קצב סעיף ג:

רכ ב מיי' שם הל' יא טוש"ע שם ס"ד ועיין בטור ובב"י:

רכא ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

רכב ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

רכג ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

רכד ו מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סעיף ו:

רכה ז מיי' פ"א מהל' זכייה הלכה ז סמג שם טוש"ע ח"מ סי' ערה סעיף ח:

◆

רבינו גרשום

אע"ג דמחזיק המקבל לא קני עד דאמר ליה המוכר לך חזק וקנה: במתנה היאך. צריך למימר ליה לך חזק וקנה או לא. מי אמרינן בעין יפה נותן וקנה המקבל אע"ג דלא אמר ליה לך חזק וקנה: גדר גדר. שהיה קרוב לעשרה והשלימו המקבל לעשרה: שיכנס ויצא בה. דרך אותה פירצה הויא חזקה: דמעיקרא כשגדרה הנותן הוו סלקי ליה אינשי על אותו גדר ועכשיו הגביהו זה מקבל דלא יכלי אינשי למיסלק לה: טובא עבד. ואמאי קרי ליה כל שהוא: אי נימא נתן דסכר מיניה מיא. כלומר שראה מים שהיו באין דרך חור אחד לשטוף את השדה ונתן צרור באותו חור כדי שיעכב המים שלא ישטפו את השדה: נטל דאפיק מיא מיניה. שהיה כל השדה מלאה ולא היו יכולין לצאת ממנה ונטל זה צרור אחד מפאת השדה ויצאו המים דרך נטילת הצרור: האי מבריח ארי. כלומר מה חזקה הויא זו הא מצי למימר ליה הנותן או אחד מן האחין מצוה עבדת שהצלת נכסי כי כן חובה לבר ישראל להציל ממון חבירו ולא הויא חזקה: אלא נתן צרור דצמד לה מיא. שהיתה שדה בית השלחין דצריך לה מים הרבה וצמד לה. שסכך בצרור דרך צאת המים שלא יצאו מן השדה ולא סגי לה בלי מים: נטל דפתח לה מיא. שנטל צרור א' ועשה דרך למים ליכנס דבענין זה ודאי [הוין] חזקה: ב' שדות. של נכסי

מסורת הש"ס

(א) [לקמן סה. ע"א.], (ב) [נדרים לג. ב"ק נח.], ג) [צ"ל דמקבל],

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דצמד ליה מיא נטל צרור דפתח ליה מיא: (ב) רשב"ם ד"ה בעי רב וכו' מכיון שאמר לו נתתי לו: (ג) ד"ה ומה מכר וכו' א"נ יהיב ליה זוזי מקמי דמחזיק לא קנה: ושם בא"ד מה שאין בשניהן. נ"ב פי' דבכסף ובשטר אין מועיל קנין שדה אחת לשאר שדות: (ד) ד"ה ורב דקבעי וכו' במתנה זו כלום כדאמרינן: (ה) ד"ה דאמר שמואל גבי גדר שהיה: (ו) ד"ה אילימא וכו' שלא יכנסו בו כדי שלא: (ז) ד"ה דצמד וכו' חיבר את המים: (ח) ד"ה החזיק וכו' דרפק בה פורתא כדלקמן: (ט) תוס' ד"ה האי וכו' דל"ג ליה דהיכי מצי למימר וכו' לא עיילו בה הא וכו' כספרים דגרסי דמעיקרא:

◆

מוסף תוספות

א. דמסירת מפתח כאומר לו לך חזק וקני. רשב"א. ולכשיחזיק יקנה. ר"ן. ב. דאותו שאין בידו מפתח איך יכנס ויבדוק. תוס' פסחים ד. ועיי"ש. ובריטב"א כתב: דמשום דבדיקת חמץ דרבנן, דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי, לא הטילו חובה זו אלא על מי שספק בידו לעשות יותר וזהו מי שהמפתח בידו. ג. כדרך שהבעלים נועלין בתיהם כדי למנוע מהם רגל כל אדם. רשב"א. ועיין ריטב"א. ד. ופתיחת בית נמי (דהא קאמר בהזורק, ותיחוד ותפתח) אין דרך בני אדם לפתוח בית שאינו להם כשהוא נעול בחוץ. רבינו יונה. ועיין ריטב"א. ה. עיין בר"ן.